

JÚNIUS-JÚLIUSI NAPLÓ 2017

Valamikor koratavasszal, az egyik naplóban már írtam erről, készülök megjelentetni egy életrajzi kötetet, minden bizonnyal az utolsót.. Az eddigi ötből egy újat. Szeretném, ha ez a hatodik karcsú lenne, nem hosszabb, mint mondjuk, a *Visszanéztem* című könyvem fele.

Benne vagyok a munkában, nem nyakig, ahogy mondani szokták, hanem egészen a fejem tetejéig.. Képzeljétek, olvasom a korábbi életrajzi írásaimat – hiszen ezek alapján dolgozom -, s gyakorta megállok és csodálkozom; ezt én írtam volna! 2000-ben az emlék, amit akkor rögzítettem, még eleven volt, ez tetszik ki a szövegekből, most meg erőfeszítésbe telik az emléktárból előhívni. Az öregségtől volna!? Szóval, nehezebb a feladat, amivel magamat megbíztam, mint gondoltam volna. Mit emeljek át az új kötetbe, mit fogalmazzak újra, mit kurtítsak meg!

Szeretném ugyanis, ha benne lenne az én hosszúra sikeredett, unalmasnak nem mondható életem, s mégis vagy ezért, még olvasmányosra is sikeredne. Örülnék, ha többen kézbe vennék. Meg vagyok ugyanis győződve arról, hogy az élet, amit megéltem illetve leéltem, nemcsak a családom számára tartogat tanulságokat, s nemcsak a barátaimból válthat ki rokonszenvet. Olvasása nem volna haszon nélküli sem a pedagógus utódoknak, sem a tanítványoknak..

Meg jókora önzés is találtatik a szándékban. Nem akarom ugyanis tudomásul venni a mindennapi valóságot, azt nevezetesen, hogy meghalunk, s még nyomunk sem marad; kihullunk az idő rostájából.

Tudom én, hogy kétségbeesett kapálózás ez az írói, szerkesztői, kurtítási erőfeszítés, amit éppen művelek. S hogy ezzel sem hagyok nyomot. Noha szeretnék!

Persze annak is örülnöm kell, s igazából örülök is, hogy még van kedvem dolgozni. Dolgozni, s nem csak emlékezni. Ez az írásos múltidézési kísérlet sem más, mint ürügy: újra kedvem szerinti munkát végezhetek. Weöres Sándor azt írja az *Egyedül mindenkivel* című beszélgetés-gyűjteményében, hogy őt a saját írói múltja nem is érdekli, ő a munkát szereti, azt, amit éppen végez. Lehet, hogy így vagyok ezzel én is? De nem, rájövök, hogy nem! Nekem bizony fontos volna, hogy tudják a kortársaim, meg az utánam jövők, hogy itt voltam, s mit alkottam ebben a kis hazában. S nemcsak a magam javára.

Az imént kaptam egy tájékoztató levelet, miféle programok is szerveződnek a nyáron, pedagógusokat meg színjátszókat továbbképzendő különféle drámás táborokban, tanfolyamokon. S hogy meglepődtem! Egy kurzusvezető neve sem volt ismerős.

Aztán elkezdtem szégyellni magam. Még hogy emlékezzenek a nevemre! Az élet a jelenben zajlik. A fiatalok pedig – nagyon helyesen – magukkal vannak elfoglalva. Én pedig már múlt vagyok. Hagyomány szinten legfeljebb, de múlt. Hogy egyik alapítója annak a tevékenységnek, amelynek ők most szakemberei!? Ezt, ha akarják, megjegyzik, amikor a drámapedagógia magyarországi történetét tanulmányozzák. Ennyi a reális, mondom most, lefokozott kánikulai hangulatomban.

Az imént írtam le, hogy korábbi írásaimat olvasva, gyakorta csodálkozom: ezt is én írtam! Ha rossz lelkiállapotban vagyok, ugyancsak nekikeseredek. Kopik a memóriám.. Aztán, ha jobb kedvem van, vigyorgok, mivel az asszony sem emlékszik arra, amire én akartam.

Majd vigasztalni kezdjük magunkat, mondogatván: milyen szerencse, hogy csak kilencven felé kesergünk ezen, s nem korábban. És soroljuk, hányan vannak a barátaink közül, akiknek már módjuk sincs bármin is búslakodni. Majd bölcs emberek módjára konstatáljuk: ez bizony szomorú, de törvényszerű. Ritkulnak a sejtek, s hol ez az ismeret esik ki belőle, hol az. S mekkora öröm, amikor váratlanul, magunknak is meglepetést okozva, egyszerre csak felrikoltunk, s mondjuk azt, amit korábban kellett volna.

Azon mindazonáltal szoktam volt tűnődni, hogy a leszármazottaim közül – már a hét dédunokát is számításba veszem – lesz-e valaki, s ha igen, vajh melyikük, akit majd, halálom után egyszer csak érdekelni fog írásos munkásságom iránt. A feleségemmel reggeli vagy esti kávézgatás, sörözgetés közben szoktunk erről beszélni. Beszélgetni. S ilyenkor analizáljuk az utódokat. Kitől mi várható. Ez jó szórakozás. Tizenkét utódot veszünk ilyenkor górcső alá. S közben derülünk sokat. Az utódok különböző érdeklődésűek, de mind jó képességűek.

Ismerősök, nem közeliek, miután meglepődnek, meghökkennek, elcsodálkoznak, hogy jé, ez a férfi, akivel már jó ideje beszélgetnek, igencsak közel van a nyolcvankilenchez, s már tennék meg nem törtéنتé, hogy tegeztek, Rendszerint azt lelkesedik ki magukból; nahát, ez fantasztikus, letagadhatnék az éveimből. Ki mennyit mond, tizet vagy húszat, de inkább húszat említenek.

S én ilyenkor. Nem tehetek róla. Köszönhetem a szüleimnek, jó géneket örököltem. És még azt is mellé teszem: Mindig is sziporkázásra készítette az agyamat az én jó feleségem.

Bár mindennap hálát adunk az Istennek, hogy még kegyeskedik minket a teremtett világra ébreszteni, feszültebbek, idegesebbek vagyunk, mint korábban. Hogy miért? Nem biztos, hogy sorolni tudnánk konkrét tényeket. Mindent az időjárási frontra fogunk. A frontérzékenységet meg az idősödésre. Megöregedtünk, mondjuk.

Egyetlen megoldás, ami ilyenkor kínálkozik: dolgozni kezdünk. Én a számítógéphez sietek, a feleségem meg a mindennapi teendők elvégzésére.

Az én macula degenerációm kikényszeríti a János Kórház szemklinikáján a doktornőt, hogy egy vagy kéthónaponként injekciót szúrjon a szemembe. Az adott napon, amikor a behívó szól, rengeteg vénember totyog, biceg, kacsázik a tethelyre, a retina ambulanciára.

Gondoltam, most korán odaérek, s akkor korábban is szédülök haza. Nyolc húszkor már le is adtam a papírjaimat, kifogtam egy ülőhelyet és vártam. Órákon át vártam. S mit tehettem volna, néztem az embereket, az utánam jövő, kövér öregasszonyokat, meg azokat, akik olyan szerencsések, hogy előttem mehettek be a rendelőbe.

Itt vagyunk mi együtt halálraítéltek, jegyeztem meg magamnak, s még derültem is, hogy van öniróniám.

De hát az efféle átváltozó jelölteknek, mint magam is vagyok, csak el kell mennie időnként folyadék-csapolásra, s mire visszaértem, egy módfelett csinos, rövidnadrágos ifjú hölgy ült a széken, aki, mikor meglátott - kiderült ő a nagymamáját kísérte ide –, felugrott, és visszaadta a helyemet.

Én persze udvariaskodtam, s mondtam, üljön csak, ülök én még sokáig, de nem, mondta ő, állva is tud a nagymamájával beszélgetni.

Mire én: Végül is nem bánom, így jobban megbámulhatom a maga pompás arányait, üdeségét. Jót tesz ez injekció előtt.

Mosolygott, hálásan nézett rám, köszönte a szövegemet.

Egyébként 2 órára értem csak haza.

Nem is utasítok vissza semmilyen felkérést, ami munkával kapcsolatos. A *Botos* házaspár hívására a minapában Csongrádra autóbuzsoztam. A Ferences esték rendezvénysorozatán belül bemutattam az *És ki az a Pál?* című monodrámámat. Az előadás előtt egy héttel már elővettem a szöveget, s memorizáltam. Ha két bemutató között a kelleténél több idő telik el, bizonytalankodom. Olyan helyen is téveszthetek, ahol korábban soha. Hogy a bakizások lehetőségét leszűkítsem,

mindennap gyakorolok. És örülök, hogy gyakorolhatok. És nemcsak azért, mivel ily módon tréningben tartom az elmémet, hanem mert a Pál-szövegben új üzenetekre is lelek.

Úgy tetszett énnékem, értő közönség gyűlt össze – hatvanan legalább – a templom egy szegletében, akik érteni vélték a közlendőmet s talán még az előadót is, az öreg Debreczenit.

Botos Jóskaék aztán, az előadás után - öreg este volt már - átvittek engemet Tizsakürtre, ahol a következő naptól kezdve, a számítógép mellett várt a kert, s a kertben is a munka. Én meg másnap a feleségemet vártam, a busznál vártam a kerékpárral. Pestről érkezett.

A hitvesemnek, neki is, kisebb már a munkabírása, mint korábban volt, s váratlanul, mondhatni előkészítetlenül meglepik ilyen-olyan testi bajok, olyanok, melyeket nem fogok részletezni. Ő ugyanis végképpen nem kitárulkozó, mint, mondjuk, a férje. Nos, mindazonáltal a feleségemnek a munkakedve töretlen – korábban már írtam róla, hogy munkamániás –, a munkabírása persze már nem. Rá lehet venni, hogy napközben, percekre legalább, kinyújtózzon a hűvös, kürti, vályogfalú szobában.

A hitvesem megérkezik Kürtre, miként most is, a kerékpár mellett haladva megbeszéljük, amiket meg kell. Tájékoztatom az itteni történésekről, ő beszívja a kürti illatokat, fogadja a köszönéseket, kurta beszélgetésekre meg-megáll, s máris a portánk előtt állunk. Kívülről, a drótkerítésen innenről, a csatorna alatti hordó állagából megállapítja, mennyi eső esett, kell-e locsolni, s hogy ideje lesz fűnyírózni, és meg kell ritkítani a mogyoróbokrokat.

A nyárikonyha előtti asztalra kerül a cucc, amit hozott, s ő máris a kertben, összeszedi a szél által lefújtt tárgyakat, húzogatni kezdi a virulens gazokat, s indul a virágaihoz. Locsol. A hordókban összegyűlt esővízből meg az általa korábban készített bió-vízből. (Csalánt rak egy hordóba, arra vizet enged, s amikor az már jó bűdös, mértékkel, abból merít. Tudni véli, hogy az az igazi, azt szereti az igényes növény.)

Alig tudom betessékelni a házba. Kávéval vártam - mondom. Erre mintha megváltoztatná az útirányát. Míg átöltözik, rakosgat, és issza a feketét, próbálom rávenni, hogy változtasson munkabeosztásán. Ne akarjon tizenkétórásni, mert baj lesz. Megígéri. S meg is tartja. Igaz, csak akkor, ha fájni kezd a karja, vagy a lába, ha szédülés környékezi, s vérnyomást mér, ha hányingere támad. Nem folytatom.

Lassít, ha jelet küld a test.

Én meg szorongok miatta. Mivel szorongós vagyok.

Van egy éve is annak, hogy megkérdeztem *Talás Lacit*, a kürti arborétum igazgatóját, nem szándékozik-e eladni azt az elektromos kerékpárt, amelyet az édesapjától örökölt. Akkortájt nehezemre esett a biciklizés.

Azt felelte, hogy igen. Az üzleti tárgyalások ezzel be is fejeződtek.

Az imént, hogy találkoztunk, ő a nagyfiával ült a kocsiban, én meg gyalog vittem magamat hazafelé; azt mondja nekem, ideadja csak úgy, használatra azt az elektromos járművet, mivel a kisebb fiai állandóan azon furikáznak, ő meg nem akarja, hogy elkényelmesedjenek.. Hajtsák csak a kerékpárt. Neki magának is jót tesz a kerekezés.

Mondom, hogy mostanában én is szívesen tekerek. Nevettünk. Ők elautóztak, én meg elgyalogoltam.

Lehet, hogy elhamarkodtam a dolgot? Mégis csak kellene egy ilyen elektromos kétkerekű? Persze, akár vehetnék is egyet. Mondjuk, meglepem magamat a kilencvenedikre.

**

Falunap volt Kürtön. Kaptunk meghívót. Külön még ünnepi ebédre is. De *Zsófi* unokánk rég említette már, hogy igényt tartana július elsején meg másodikán dédszülői szolgálatunkra, mivel hogy ezeken a napokon egyedül marad a három gyerekével. Az apa is, meg a nagyszülők is másutt kell, hogy legyenek. Zsófi még ki sem mondta végig, hogy mit akar, Kósa Vilma, a feleségem rögtön közölte, hogy igen, hogy örömmel, hogy természetes, és még felsorolt néhány örvendező szót. Együtt lehetünk a két remek fiúval meg a három hónapos Juliskánkkal

Udvariasan lemondtam a falunapi meghívást, egyébként is szívesen vagyunk ilyenkor a falutól távol, mivel hajnalig szoktak tébolyító hangerővel dajdajozni a szabadtéri színpadon, s a kedvcsináló zene még a vályogfalú házba is behatol.

Véletlenül futottam össze a polgármester asszonnyal az üzletben, pár nappal az esemény előtt, s volt nagy kétségbeesés. Ők, az önkormányzat ki akarnak minket tüntetni a falu művelődéséért végzett áldásos munkánkért, s ha nem leszünk ott, hogy adják át az oklevelet meg az érmet!.

Megígértette velem, ha már a feleségem nem is, de én mindenképpen részt veszek a nyilvános díjátadáson. Megígértem.

Pénteken délután leautóbuszoztam Pestről, szombaton jeles társaságban megettem a remekbe készített vaddisznó pörköltet, majd három órakor átvettem a szép oklevelet és érmet – nagyon szép és eredeti -, beinkasszáltam a nézőtérén ülők rokonszenvező tapsát, s volt még egy percem, hogy dicsérjem Kósa Vilmát, a nagy kommunikátort, a kitüntetés érdemi alanyát, és félnégykor már az autóbuszon ültem, s robogtam visszafelé. A Népligettől egyből Nagykovácsiba tömegközlekedtem, s félnyolckor már örvendezhettem az engem szerető hozzátartozók örömének, s vehettem a karomba a mi kis Juliskánkat.

Íme, egy nyolcvankilenc éves aggastyán egyedinek mondható, tanulságos napja!

***.

Az ember, ha már megöregedett, óvakodik hangosan, mások jelenlétében véleményt formálni, mivel minden vitára, ütközésre alkalmas jelenségnek megtapasztalta már a színét is, meg a fonákját is, és mind a kettőt, alkalmas időszakban, helyénvalónak tartotta. S most azt kívánnák, hogy mondja: ez vagy az a helyes vagy az igaz.

A tévében látom, hogy létezik egy indonéziai sziget, amelynek a lakói évszázadok óta abból élnek, hogy ölik a bálnákat, s feldolgozzák annak minden porcikáját. Most meg vannak a szenvedélyes bálnamentők, akik be akarják tiltani a bálnavadászatot, mivel hogy kihal a faj.. Kiknek van igazuk? Van véleményem, de nem mondom.

Gyerekes anyukák, apukák elválnak egymástól, és új szóösszetétel születik: apás hétvége meg anyás hétvége. Mit szóljon ehhez a nagyszülő! Tanácsom: jobban teszi, ha semmit. Tegyen meg mindent az unokáiért.

Ez persze nem jelenti azt, hogy az öregembernek ne volna meg a véleménye bizonyos történésekről, politikai irányzatokról, s azt se, hogy olykor ne közölné életfilozófiáját hangosan is. Csak ne konkrétan szóljon! Akkor talán nem sért meg senkit. Ha csak úgy általánosságban fogalmaz, nem hiszem, hogy valaki is figyelne rá. Magának azért jót tesz vele. Megkönnyebbül. Ő megmondta.

Én például meg merem mondani, hogy az önző, harácsoló embert nem szeretem. Azt is hirdetem, hogy Trianont minden idők legigazságtalanabb, határátiszabó nemzetközi döntésének tartom. És közlöm; család és gyerekpárti vagyok. És azt is mondom; gyarló teremtés az ember, közötté még a legsikerültebb is. És bámulom azt, és meglepődve nézem, aki magabiztosan közli, hirdeti, szónokolja az igazságot. Szeretem, ha valaki ekként kezdi: szerintem, az én véleményem szerint, úgy gondolom, hogy... vagy ez meg az a személyes élményem.

A facebookon olvasom, idős urak írják, az egyik közülük jó ismerősöm, szellemes fiú, remekül írt, ír, s nosztalgiázva emlegeti a Kádár korszakot, hogy milyen remek volt akkor a közbiztonság. Nekem meg eszembe jut, hogy arra is engedélyt kellett kérni, hogy lestencilezhessen az ember egy anyagot, s hogy bemutathasson egy előadást. Kellett a cenzori jóváhagyás. A fiamat meg a rendőrök felpofozták a Balatonnál, mivel hosszú volt a haja. Az OTP-ben állni kellett, mint a kihallgatáson, miközben hivatalos ügyeket intéztem. És a feketevonaton, szombatonként állva utaztam Debrecen és Pest között, s ritka eset volt, ha nem vasúti rendőröknek kellett szétválasztani a részeg, verekedő,

ingázó munkásokat. És levetkőztettek a magyar vámosok az osztrák határ előtt, hogy nem rejtegetek-e valutát, s a procedúra után bocsánatot is elfelejtettek kérni. S hosszú időn át gyözködtek: legyenek a besúgójuk.

Mikor már Pesten laktunk, s édesanyám apánk halála után, Nyíregyházán, egyedül: De szeretne volna, hogy többször találkozzunk, többet legyünk vele, a három fia, meg a fiúk családja!

Jól emlékszem, a hivatalos útjaimat is úgy alakítottam, hogy arrafelé irányuljanak, Szabolcsba. Akkor otthon aludtam, kicsit beszélgettünk, s máris mentem a dolgomra. Én is tele voltam művelődést alakító országos tervekkel; tárgyaltam, előadásokat tartottam zsűriztem, nyilatkoztam, központi szervezeteket képviseltem, fontosnak hittem magam.

Édesanyám csak azt tudta, hogy Tibike jelentős ember, a Rádióban is szokta hallani, meg kívágja a róla szóló cikkeket. Hát, ha mennie kell, hogy is tarthatná vissza!

Én megnyugtattam a lelkiismeretemet, láttam anyámat, hagytam neki nyugdíj-kiegészítő pénzt, megbeszéltük, mikor jövök, vagy jövünk, s mikor ő hozzánk, s ennyi. Nemigen törődtem azzal, miként éli meg az öregségét. (Arról, hogy telefont lehetett volna hozzá bekötni, még szó sem lehetett)

Mindezt csak azért mesélem el, mivel közben én is megöregedtem, s egyszerre vélem érteni az öregeket meg az utódokat.

Édesanyám biztosan nem ismerte *Áprily Lajos Imádság* című versét - én sem akkor, s mért is érdekelt volna -, melyben Istentől bölcsességet kér, vágyainak csendességet, illedelmes öregséget, s könnyű véget.

Nem ismerte a verset, de mindezt megkapta.

Mi óhajtjuk.

Otthonunkban a falon függ a költemény.